

Denk je aan de Walcherse kust, dan denk je aan hoge duinen die de brede stranden begrenzen. Aan het begin van de vorige eeuw trokken kunstenaars als Piet Mondriaan, Jan Toorop, Jacoba van Heemskerck en Ferdinand Hart Nibbrig regelmatig naar het Zeeuwse eiland Walcheren. Ze probeerden hier de mystiek van de duinen, bomen, torens, kerken, het strand, de zee en de mensen te vangen. De resultaten spreken tot de verbeelding; aan de Zeeuwse kust schilderden ze kleurrijke, fonkelende werken met schitterende lichteffecten. Meer dan zestig van deze werken zijn deze zomer te zien in het Gemeentemuseum Den Haag in de tentoonstelling Aan Zee.

Domburg, Veere, Westkapelle, Oostkapelle en Zoutelande: het zijn dorpen waar Mondriaan, Toorop, van Heemskerck en Hart Nibbrig aan het begin van de vorige eeuw graag kwamen. Ze doen inspiratie op in de mooie omgeving en wisselen ervaringen uit. Toch geven ze elk op geheel eigen wijze invulling aan hun zogenaamde luministische stijl. Het luminisme is een stroming in de schilderkunst die overeenkomsten laat zien met het pointillisme (een schildertechniek waarbij met stippen wordt gewerkt). Het accent ligt op licht en lichteffecten. Voor de een is het luminisme een eindstation, voor anderen 'slechts' een belangrijke stap in hun verdere ontwikkeling.

Kunstenaars trekken naar Walcheren

Jan Toorop is de spil van de kunstenaarsgroep in Domburg. Hij komt al vanaf 1898 in Zeeland en is zeer geïnteresseerd in de Zeeuwse bevolking en hun werkzaamheden op het land en aan zee. Hij weet andere kunstenaars te enthousiasmeren om de zomers ook op Walcheren door te brengen. Jacoba van Heemskerck en haar vriendin Marie Tak van Poortvliet laten een woning bouwen in Zeeland. Aan de voet van de duinen bij Domburg verrijst Villa Loverendale, waar ze gezamenlijk hun zomers doorbrengen. Jacoba vindt er inspiratie in de Zeeuwse natuur, het duingebied en de karakteristieke bomen. De plek is ook voor

Mondriaan van belang. In de tuin van deze villa maakt hij voorstudies voor zijn beroemde werk De rode boom. Ook Ferdinand Hart Nibbrig laat een zomerhuis bouwen in de duinen, in Zoutelande, het Walcherse dorp dat zijn hart gestolen heeft.

Buiten schilderen

Over de werkwijze van deze groep kunstenaars is bekend dat ze graag buiten werkten om de mooie omgeving te vangen en dit had gevolgen voor hun materiaalgebruik. "Toorop had van zijn Zwitserse schildersvrienden geleerd verf aan te lengen met een dierlijk eiwit", licht conservator Laura Stamps toe. "Met deze verf kon je heel goed buiten schilderen, omdat het

Piet Mondriaan (1872-1944) Zeegezicht, 1909
Het accent ligt op licht en lichteffecten.

Jacoba van Heemskerck (1876-1923)
Twee bomen, 1908-1910. De kunstenaar vindt bij Domburg inspiratie in de Zeeuwse natuur en de duinen.

Aan Zee

Mondriaan, Toorop, Van Heemskerck en Hart Nibbrig
14 juli t/m 18 november 2018

Haagse School & Scheveningen
7 juli t/m 16 september 2018

Gemeentemuseum Den Haag
Stadhouderslaan 41
2517 HV Den Haag
www.gemeentemuseum.nl

mensen erop, terwijl Mondriaan altijd één onderwerp isoleert. De ene keer een toren, de andere keer een duin. Eigenlijk gaat het hem niet zozeer om het onderwerp, maar meer over het kleurenspeel en over horizontale en verticale lijnen, een voorbode van zijn latere abstracte werk. Dat is een andere benadering." Hart Nibbrig schilderde in 1912 dezelfde baai bij Zoutelande als Toorop in 1907 deed. "Hij koos min of meer dezelfde hoek", vertelt Stamps. "En hij schilderde op dit werk eveneens twee Zeeuwse meisjes. Maar het schilderij van Toor-

op is levendiger, je voelt bijna dat het een zinderende zomerdag was. In feite werkte hij in 1907 moderner dan Hart Nibbrig een aantal jaar later. Toch was dit schilderij voor Hart Nibbrig wel vernieuwend. Hij komt wat losser in zijn pointillistische stijl te staan en je zou dit werk bijna een hommage aan Toorop kunnen noemen. Beide werken kun je in onze tentoonstelling zien." •

Marita Smit werkt bij het Gemeentemuseum Den Haag, afdeling Marketing & Communicatie

Jan Toorop (1858-1928)
Zee en duin bij Zoutelande, 1907

Piet Mondriaan (1872-1944)
Duin II, 1909.

snel droogde. Je ziet dit tot op de dag van vandaag aan schilderijen uit die tijd. Deze zijn namelijk vrij mat, terwijl olieverf normaal gesproken meer glans laat zien. Er wordt aangenomen dat Toorop deze werkwijze ook introduceerde bij de andere schilders. Kijk je naar de duinlandschappen van Mondriaan, dan zie je ook die matte kleuren."

Zinderende zomerdag

Hoewel de werkwijze overeenkomsten vertoonde, zijn de werken vaak heel verschillend. Neem bijvoorbeeld Zee en Duin bij Zoutelande (1907) van Toorop en Duin II (1909) van Mondriaan. Stamps: "Beide kunstenaars schilderden vaak duinen. Toorop legde echter een omgeving vast en vaak met

Lucht, licht en water in Scheveningen

Tijdens de tentoonstelling Aan Zee is ook een tentoonstelling te zien waar de Haagse kust centraal staat: Haagse School & Scheveningen. De nabijheid van de zee, het strand en de duinen maakte van Den Haag de perfecte uitvalsbasis voor de schilders van de Haagse School. Scheveningen bood hen volop inspiratie. Een van de mooiste collecties schilderijen, tekeningen en schetsboeken van deze Hollandse meesters uit de negentiende eeuw is in het bezit van Gemeentemuseum Den Haag. En bijzonder om te weten: het museum is mede opgericht door de schilders van de Haagse School. Met hun frisse verbeeldingen van land, zee, duinen, vissers en boeren introduceerden kunstenaars als Jan Hendrik Weissenbruch, Anton Mauve, Paul Gabriël, Willem Roelofs en de gebroeders Maris een nieuw realisme in de schilderkunst. Als geen ander weten ze de schoonheid van het samenspel van lucht, licht en water te vatten.